

УДК 378.14: 373.62

**FEATURES OF THE FORMATION OF THE PROFESSIONAL TRAINING
OF THE FUTURE TEACHER OF MUSIC****ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА****Khyzhko O. /Хижко О.В.***s.p.s., as.prof./к.псих.н.,**teacher/викладач,**KZ "Uman Humanitarian-Pedagogical College named after Taras Shevchenko"**Heavenly Hundred, 33, 20300**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім.Т.Г. Шевченка»**вул.Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. У статті розглядається питання професійної готовності, яка стосується різних сторін діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Запропоновано професіограму вчителя музичного мистецтва як творчого фахівця. Досягнення творчого результату забезпечується впровадженням інноваційних технологій навчання, систематичними цілеспрямованими спостереженнями, критичним використанням перспективного педагогічного досвіду. Наведено професійно-особистісні якості майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Ключові слова: професійна готовність, професіограма вчителя, особистісні якості вчителя музичного мистецтва.

Вступ.

Педагогічний процес у сучасному закладі вищої та передвищої фахової освіти передбачає взаємодію викладача та здобувачів освіти, сприяє розвитку професійної творчості.

Професійна творчість майбутнього вчителя музичного мистецтва є суттєвою та необхідною характеристикою його педагогічної праці, адже специфіка педагогічної професії полягає у тому, що особистісні якості педагога репродукуються у майбутньому, в його вихованцях. Лише творчий вчитель музичного мистецтва може розкрити та збагатити творчі можливості вихованців.

Основний текст.

С.Гончаренко визначає *творчість*, як продуктивну людську діяльність, що здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення. Розвиток творчого потенціалу діяльності є важливою умовою культурного прогресу суспільства і виховання людини. Тому, в освіті слід звертати особливу увагу на формування в учнів різноманітних, глибоких і міцних систем знань, на максимальну стимуляцію самостійної діяльності учнів, на розвиток стійких творчих інтересів, цілеспрямованих творчих пошуків, наполегливості під час виконання творчих завдань [1].

Педагогічна творчість – це оригінальний і високоефективний підхід вчителя до освітніх завдань, збагачення теорії і практики виховання і навчання. Досягнення творчого результату забезпечується систематичними цілеспрямованими спостереженнями, застосуванням педагогічного експерименту, критичним використанням перспективного педагогічного

досвіду. Педагогічна творчість стосується різних сторін діяльності вчителя музичного мистецтва:

- проведення навчальних занять;
- роботи над організацією колективу студентів відповідно їх індивідуальним особливостям;
- проектування особистості студента;
- вироблення стратегії і тактики оптимального виконання завдань всебічного розвитку особистості [2].

Під творчістю розуміють діяльність, результатом якої є створення чогось нового, індивідуально-неповторного. Л.Виготський зазначав, що найвищий вияв творчості і досі доступний лише небагатьом обдарованим геніям людства, але в повсякденному житті, що оточує нас, творчість є необхідною умовою існування, і все, що виходить за межі рутини і в чому є хоча б нота нового, зобов'язане своїм походженням творчому процесу людини [1].

Творчий характер педагогічної професії визначається високою соціальною значущістю та неповторністю – сформованою особистістю студента, а також внесенням інновацій у змістовий, комунікативний і методичний аспекти освітнього процесу закладу освіти. Крім того, йдеться про співтворчість педагога та студента і про результати спільної творчої музичної діяльності.

Критеріями педагогічної творчості педагога більшість науковців вважає його прагнення та вміння створити сприятливі умови для творчої музичної співпраці викладача і здобувача освіти, які забезпечать: емоційний комфорт, саморозвиток студентів і можливості їх самореалізації у педагогічному процесі закладу вищої освіти. Але це, потребує від педагога зацікавленого, компетентного, творчого ставлення до неповторної індивідуальності кожної особистості.

Сукупність професійно обумовлених вимог до майбутнього вчителя музичного мистецтва визначається як професійна готовність до педагогічної діяльності. В її складі виділяють психологічну і психофізіологічну готовність та науково-теоретичну і практичну підготовку як основу професіоналізму.

Зміст професійної готовності як відображення мети педагогічної освіти акумульовано у професіограмі. Професіограма – це узагальнений портрет вчителя або сукупність професійно обумовлених вимог до вчителя, вихователя.

Професіограма особистості вчителя – це ідеальна модель вчителя, зразок, еталон, у якому представлені основні якості особистості, якими повинен володіти вчитель, знання, вміння, навички, необхідні для виконання педагогічних функцій.

На даний час накопичений великий досвід побудови професіограми вчителя, що дозволяє професійні вимоги до вчителя об'єднати у три основні взаємопов'язані *комплекси*:

- 1) загальногромадянські якості;
- 2) якості, які визначають специфіку професії вчителя;
- 3) спеціальні знання, вміння та навички з музичного мистецтва.

Слід зазначити, що особистісні якості у педагогічній діяльності невіддільні від професійних. До *професійних якостей* особистості відносять:

- володіння предметом викладання;
- володіння методикою викладання предмета;
- психологічна підготовка;
- широкий кругозір;
- педагогічна майстерність;
- володіння технологіями педагогічної праці;
- організаторські уміння;
- педагогічний такт;
- педагогічна техніка;
- володіння технологією спілкування тощо.

Професійно-значимі якості педагога забезпечують повноцінне виконання вчителем своїх професійних функцій та обов'язків. Усі основні риси особистості педагога тісно пов'язані між собою, але провідна роль належить світогляду і спрямованості особистості, мотивам, що визначають поведінку і діяльність вчителя музичного мистецтва. Це дозволяє серед рис і характеристик особистості педагога визнати провідними соціально-моральну, професійно-педагогічну і пізнавальну спрямованість[2].

У діяльності вчителя музичного мистецтва переконаність визначає всі інші властивості і характеристики особистості, які виражають його соціально-моральну спрямованість, зокрема, соціальні потреби, моральні й ціннісні орієнтації, почуття суспільного обов'язку і громадянської відповідальності.

Професіограма вчителя музичного мистецтва як *творчого спеціаліста* складається з чотирьох блоків:

- професійні функції;
- професійно-особистісні якості;
- теоретичні знання;
- професійні вміння та навички.

У професіограмі вчителя музичного мистецтва введено першим блоком *професійні функції* вчителя:

- розвивальна;
- дослідницька;
- конструктивно-організаторська;
- материнська;
- діагностична;
- самоосвіти.

До блоку *професійно-особистісних якостей вчителя музичного мистецтва* вводяться додатково якості, що характеризують педагога як творчу особистість:

- ✓ *творча спрямованість*: інтерес до педагогічної творчості, творчих досягнень, самоосвіти, самовиховання, творчих здібностей;
- ✓ *творчі здібності*: здатність мислити оригінально, нешаблонно, критично, винаходити нове, ініціативність, здібність до творчої уяви, фантазії, самореалізація.

До блоку *теоретичних знань* включаються:

- знання про механізм творчого процесу;
- структуру творчої особистості;
- сутність педагогічної творчості;
- знання про особливості дитячої творчості та шляхи її розвитку;
- знання про методи науково-педагогічних досліджень, обробки зібраної інформації, способи оформлення результатів.

Блок *традиційних психолого-педагогічних умінь* доповнено введенням *творчих педагогічних вмінь*:

- уміння генерувати нестандартні ідеї;
- використовувати асоціації, аналоги, комбінування, методи активізації творчості алгоритми та спеціальні прийоми технології музичної творчості у процесі розв'язання професійних завдань;
- уміння застосовувати у своїй роботі досвід музичної творчої діяльності інших;
- організовувати творчу музичну діяльність;
- здійснювати самоаналіз;
- самооцінка творчих музичних здібностей і досягнень тощо.

Крім того, у професіограмі наведено перелік методичних і спеціальних умінь і навичок. Вважаємо, що професіограма вчителя музичного мистецтва, моделюючи бажаний результат, матиме суттєве значення для вдосконалення професійної підготовки. Керуючись нею, можна більш цілеспрямовано формувати професійно-особистісні якості педагогів, їх психолого-педагогічні вміння, спрямовуючи педагогів на розвиток творчих музичних здібностей студентів[3].

Виходячи з того, що заклади освіти, які виконують соціальне замовлення щодо формування творчої індивідуальності майбутнього вчителя музичного мистецтва, мають потребу в оновленні змісту освіти та впровадженні інноваційних технологій, інтерактивних методів навчання, музичних дидактичних ігор, які забезпечують розвиток творчої уяви, фантазії, збагачують мовлення, стимулює формування діалектичного, нешаблонного мислення вільного від стереотипів, що в цілому сприяє розвитку творчого потенціалу особистості.

В ігровій формі, з гумором, з елементами тренінгу проходять музичні заняття, на них є простір власним думкам, нестандартним ідеям, розвитку діалогічного та монологічного мовлення. Майбутні вчителі музичного мистецтва набувають досвіду творчої діяльності та співтворчості з педагогом.

Співтворчість здійснюється у спільних діях:

- пізнавальних;
- пошукових;
- евристичних;
- музичних;
- винахідницьких тощо.

Викладач виступає старшим партнером, консультантом, порадником.

З усієї різноманітності ігор на заняттях музики доцільною є музично-дидактична гра. Завдання музично-дидактичних ігор:

- ✓ сформувати у студентів музичні здібності;
- ✓ допомогти зрозуміти співвідношення звуків за висотою;
- ✓ розвинути почуття ритму, тембровий і динамічний слух;
- ✓ розвинути бажання самотійно діяти;
- ✓ розвинути ініціативу, самотійність, здатність до сприйняття, розрізнення основних властивостей музичного звуку.

Музично-дидактична гра включає ігрові дії. В основі дидактичного матеріалу – завдання розвитку музичного сприйняття. Ігрові дії повинні допомогти студентам у цікавій формі почути, розрізнити, порівняти деякі властивості музики, а потім і діяти з ними. Музично-дидактичні ігри повинні бути нескладними, зрозумілими, цікавими. Лише у такому випадку вони викличать бажання у студентів співати, слухати, грати, танцювати. У процесі гри, студенти набувають спеціальних музичних знань, у них формуються необхідні якості особистості: почуття товарищескості, взаємоповаги, взаємодопомоги, відповідальності, неповторності, індивідуальності, творчості. Музично-дидактичні ігри використовуються у процесі співу, слухання музики, ритмічних рухів, під час вивчення нотного письма.

Для того, щоб студент краще зрозумів музичний твір, співставив музичні образи – слід застосувати музично-дидактичні ігри, які дають змогу студентам декілька разів слухати один і той самий твір, але в такій формі, щоб він не набридав. Слухання музики відіграє велику роль у розвитку самотійної музичної діяльності студентів. Гарних результатів можна досягти лише при умові певного рівня музичного розвитку, який відбувається насамперед на уроках музики. Завдяки іграм, студенти навчаються розрізняти танець, марш, колискову (вступ, закінчення, заспів, приспів, фразу); впізнавати знайомі твори; знайомляться з різноманітними музичними інструментами, творами відомих композиторів, з самими композиторами.

Опанування інноваційними технологіями та адаптація її до роботи зі студентами вимагає творчості від самого викладача. Тому один з головних принципів технології – навчити музичній творчості всіх – реалізується тільки творчою особистістю педагога, який цілеспрямовано формує творчі здібності особистості.

Під час ознайомлення здобувачів освіти з типовими прийомами музичного фантазування, створення нових казок, педагог органічно пов'язує їх з виконанням творчих завдань. Так, на основі відомої казки виникають нові, власні казки, змінюють місце події, дії, сюжет; герої однієї казки поспішають в іншу, здійснюються різні чарівні перевтілення, поринають у казковий світ фантазій, творчої уяви.

Отже, готовність до професійної творчості – особистісна якість педагога, яка є невичерпним джерелом його ініціативи, активності, інновацій, постійного натхнення для удосконалення всього педагогічного процесу. Особливістю творчості педагога є те, що він реалізує свої особистісні і професійні творчі задачі засобами творення особистості студента та активної взаємодії між педагогом і студентом.

Висновки.

Майбутньому вчителю музичного мистецтва повинні бути притаманні професійна компетентність, інтелігентність, конкурентноздатність, духовність. Сучасний педагог повинен бути людиною культури і вселюдських цінностей, провідником ідей державотворення і демократичних змін, людиною великої душі і доброго серця.

Особистісний рівень взаємодії педагога і майбутніх вчителів музичного мистецтва забезпечує сприятливу атмосферу спілкування та розвитку їх творчих можливостей.

Література:

1. Галузінська М.І. Педагогічна майстерність викладача вищої школи. Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти/М.І. Галузінська, З.М.Крамська,–Умань:ВПЦ «Візаві». 2020. – с.238.
2. Педагогічний словник / за заг. ред. М. Д. Ярмаченка. Київ: Педагогічна думка, 2001. 516 с.

Literature:

1. Haluzinska M.I. Pedagogical technologies of teaching in institutions of general secondary education / M.I. Haluzinska, I.M. Kharchenko: textbook for students of higher pedagogical educational institutions - Uman: PPC "Vizavi", 2019. - 259 p
2. Pedagogical dictionary / by general ed. M. D. Yarmachenko. Kyiv: Pedagogical thought, 2001. 516 p.

***Abstract.** The article examines the issue of professional readiness, which concerns various aspects of the activity of a future music teacher. A professional profile of a music teacher as a creative specialist is offered. Achieving a creative result is ensured by the introduction of innovative learning technologies, systematic purposeful observations, and the critical use of prospective pedagogical experience. The professional and personal qualities of the future music teacher are given*

***Key words:** professional readiness, professional profile of a teacher, personal qualities of a music teacher*